

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดการศึกษา
เด็กก่อนวัยเรียนในสถาบันสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือผู้บริหารจำนวน 20 คน และครูผู้สอนเด็กก่อนวัย
เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 110 คน ในสถาบันสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญา จำนวน 6 แห่ง 9 หน่วยงาน ในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ชุด

ชุดที่ 1 มี 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารในสถาบันสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญา จำนวน 1ชุด แบ่งเนื้อหาในแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน คือ

2.1.1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.1.2 สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของสถาบัน นโยบายการบริหารงาน
บุคคลและการเงิน หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูหรือบุคลากร
อื่นกับผู้ปกครอง สุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานในสถาบัน และการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยและความ
ปลอดภัยแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2.1.3 ปัญหาด้านต่างๆในการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความ
บกพร่องทางสติปัญญา

2.1.4 ความคิดเห็น ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการจัดการ

ศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับครูผู้สอนเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

จำนวน 1 ชุด แบ่งเป็น 4 ตอน คือ

2.2.1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ออกแบบสอบถาม

2.2.2 ลักษณะเกี่ยวกับหน้าที่การงานที่ปฏิบัติในการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัย

เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อม หลักสูตร

สื่อการเรียนการสอน การจัดและประเมินผล ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูหรือบุคลากรอื่นกับ

ผู้ปกครอง สุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานในสถาบันและการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

แก่เด็ก

2.2.3 ปัญหาด้านต่างๆในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนที่มี

ความบกพร่องทางสติปัญญา

2.2.4 ความคิดเห็น ความต้องการและข้อเสนอแนะในการจัดการ

ศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ชุดที่ 2 มี 1 ฉบับ คือ

แบบสังเกตการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ซึ่งครอบคลุม

2.3.1 สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปทั้งภายในและภายนอกสถาบัน

2.3.2 ลักษณะของครูผู้สอน

2.3.3 จำนวนบุคลากรที่ดูแลเด็ก

2.3.4 สภาพของเด็ก

2.3.5 การจัดการเรียนการสอน

2.3.6 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูและบุคลากรอื่น

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองได้รับแบบสอบถามคืน

คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 130 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ของผู้บริหารและครูผู้สอน เด็กก่อนวัยเรียนโดยหาค่าความถี่ร้อยละเป็นรายชื่อ และจัดอันดับหาค่าเฉลี่ยเป็นตอนๆเหมือนกันทั้ง 2 ชุด ดังนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละและเสนอเป็นตาราง ประกอบคำบรรยาย

แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละและเสนอเป็นตาราง ประกอบคำบรรยาย

แบบสอบถามตอนที่ 3 วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วจัดอันดับค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากคะแนนแต่ละอันดับที่กำหนดไว้และเสนอเป็น ตารางประกอบคำบรรยาย

แบบสอบถามตอนที่ 4 วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละและเสนอเป็นตาราง ประกอบคำบรรยาย

4.2 แบบสังเกต นำมาวิเคราะห์และนำข้อมูลเพิ่มเติมจากแบบสอบถามผู้บริหาร และครูผู้สอนเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

สรุปผลการวิจัย ของแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผู้บริหาร

1.2 ครูผู้สอน

1.1 สภาพภาพของผู้บริหาร

ผู้บริหารมีจำนวนทั้งสิ้น 20 คน ส่วนมากร้อยละ 80.00 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51 ปีขึ้นไป และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ไม่ใช่วิชาเอกการศึกษาพิเศษ การดำรงตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบันเป็นหัวหน้าฝ่าย ส่วนมากร้อยละ 40.00 ทำงานในตำแหน่ง ผู้บริหารงานนาน 21 ปีขึ้นไป และมีประสบการณ์ในการศึกษาพิเศษเกี่ยวกับการจัดการศึกษานาน 10

ปีขึ้นไป และผู้บริหารส่วนมากร้อยละ 85.00 เคยผ่านการศึกษอบรม หรือดูงานเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาภายในประเทศมากกว่า 5 แห่ง ส่วนในต่างประเทศเคยศึกษอบรมหรือดูงานมากกว่า 5 แห่ง เช่นกัน

1.2 สถานภาพของครูผู้สอน

ครูผู้สอนทั้งหมด 110 คน ส่วนมากร้อยละ 89.09 เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ เช่น พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ฯลฯ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานเป็นเวลานาน 1-5 ปี มีประสบการณ์ในการสอนเด็ก 1-3 ปี และอายุของเด็กในหน่วยงานที่ปฏิบัติงานจะอยู่ระหว่าง 4 ปี - 6 ปี ครูผู้สอนส่วนมากร้อยละ 75.45 ไม่มีความรู้เกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามาก่อน เด็กในความรับผิดชอบจะมีระดับเชาวน์ปัญญาระหว่าง 31-50 ในแต่ละหน่วยงานเด็กที่อยู่ในความรับผิดชอบมี 10-15 คน ต่อครู 1 คน และ ในหน่วยงานที่ปฏิบัติงานอยู่มีลักษณะเป็นหน่วยงานที่ให้การฟื้นฟูสมรรถภาพ ครูส่วนมากร้อยละ 73.64 จะได้รับการศึกษา ฝึกอบรม หรือดูงานเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนการเข้ามาปฏิบัติงาน หรือเมื่อปฏิบัติงานแล้วหลายปีโดยได้รับการศึกษา ฝึกอบรม หรือดูงานภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้บริหาร และหน้าที่การงานที่ปฏิบัติของครูผู้สอน

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้บริหาร

1.1 ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปของสถาบัน

สถาบันส่วนมากร้อยละ 95.00 อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และดำเนินการมานานกว่า 31 ปี มีเนื้อที่มากกว่า 21 ไร่ เส้นทางคมนาคมส่วนใหญ่เดินทางสะดวกเนื่องจากมีรถประจำทางผ่านหลายสาย สภาพแวดล้อมภายในและรอบๆสถาบัน มีต้นไม้ยืนต้นและต้นไม้ประดับหรือจัดทำสวนหย่อมเป็นส่วนใหญ่ ชั้นเรียนของเด็กที่ใช้การฝึกอบรมจะอยู่ชั้นล่าง สถาบันเป็นหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุขส่วนมากร้อยละ 55.00 มีลักษณะเป็นโรงพยาบาลและโรงเรียน และน้อยที่สุดร้อยละ 5.00 เป็นสถานที่ให้การศึกษาและฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิเศษ

1.2 นโยบายบริหารบุคคลและการเงิน

ส่วนมากสถาบันมีนโยบายพิเศษสำหรับเด็กในเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการป้องกันการเกิดภาวะปัญญาอ่อน ซึ่งส่วนมากสถาบันมีขนาดใหญ่โดยมีจำนวนเด็กปัญญาอ่อน 101 คนขึ้นไป บุคลากรวิชาชีพหลายสาขาในสถาบันจะประกอบไปด้วย แพทย์ ทันตแพทย์ ครูการศึกษาพิเศษ นักวิชาการการศึกษาพิเศษ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ครูฝึกการพูด นักกายภาพบำบัด และพยาบาล งบประมาณทางการเงินส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ และในการเลือกครูเข้ามาทำงานผู้บริหารคัดเลือกจากวุฒิจระดับปริญญาตรีซึ่งจบสาขา การศึกษาพิเศษ คุณลักษณะที่พึงมีคือ ความซื่อสัตย์สุจริต ส่วนพี่เลี้ยงเด็กควรมีวุฒิอย่างต่ำจบม.3 ขึ้นไปเป็นผู้ที่มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ ผู้เข้ามาเชื่อมชมกิจการในสถาบันส่วนมากร้อยละ 90.00 มาจากหน่วยงานทางเอกชนสมาคมและหน่วยงานต่างประเทศ ส่วนผู้เข้ามาฝึกปฏิบัติงานจะมาจากระดับมหาวิทยาลัย เป็นส่วนใหญ่

1.3 หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน

ส่วนมากร้อยละ 55.00 ครูผู้สอนเสนอข้อมูลและวิธีการต่างๆในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยผ่านการเห็นชอบจากผู้บริหาร และปัจจุบันแนวการสอนที่สถาบันมาใช้กับเด็กคือ การส่งเสริมพัฒนาการเด็กของ Macquarie Programe ในการจัดทำหลักสูตรหรือแนวการสอน เด็กสิ่งที่ผู้จัดทำควรคำนึงถึงคือ การมีเป้าหมายและหลักการที่จะจัดการสอนในแต่ละจุดประสงค์ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่วนหลักการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กในสถาบันจะเป็นไปในรูปแบบเน้นการพัฒนาทางร่างกาย สติปัญญา นิสัยและความพร้อมในการเรียน

1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูหรือบุคลากรอื่นกับผู้ปกครอง

ผู้ปกครองส่วนมากร้อยละ 65.00 ที่มารับบริการมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลาง ทางสถาบันมีการติดต่อประสานงานระหว่างเด็กกับครูและผู้ปกครองโดยมีการจัดประชุมกลุ่มผู้ปกครองก่อนรับเด็กเข้ามาฝึกอบรม ซึ่งความร่วมมือของผู้ปกครองที่มีต่อสถาบันจะกระทำโดยการเข้าร่วมในกิจกรรมบ่อยๆ และทางสถาบันจัดกิจกรรมต่างๆได้เชิญผู้ปกครองมาร่วมงานเสมอมาครั้ง

1.5 สุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานในสถาบัน

ส่วนมากร้อยละ 65.00 สถาบัน มีการเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ โดยการสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมในสถาบัน เพื่อเพิ่มพูนความรู้และความสามารถแก่บุคลากรที่เริ่มปฏิบัติงานซึ่งในการส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครูเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแก่เด็กกระทำโดย การให้กำลังใจและคำปรึกษาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องเมื่อประสบปัญหาในการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก ผู้ปฏิบัติงานในสถาบันส่วนมากร้อยละ 50.00 จะมีอายุราชการเฉลี่ย 6-10 ปี ในการพิจารณาขั้นขึ้นเงินเดือน 2 ขั้น ผู้บริหารมีหลักเกณฑ์คือ การพิจารณาจากความประพฤติของผู้ปฏิบัติงาน เช่น การเสียสละอุทิศเวลาให้กับทางราชการอย่างสม่ำเสมอและผู้บริหารมีการส่งเสริมสนับสนุนด้านสุขภาพอนามัยแก่บุคลากรต่างๆที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กเพื่อให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี โดยเมื่อแรกรับบุคลากรเข้าทำงานจะมีการตรวจสุขภาพและมีใบรับรองแพทย์ และบุคลากรทุกระดับ จะได้รับการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี

1.6 การให้บริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยแก่เด็กที่มีความบกพร่อง

ทางสติปัญญา

การเตรียมพร้อมเกี่ยวกับความปลอดภัยภายในและภายนอกอาคารแก่เด็ก ส่วนมากร้อยละ 75.00 สถาบันจะมีเครื่องตัดกระแสไฟฟ้าอัตโนมัติภายในอาคารและเมื่อรับเด็กเข้ามาฝึกอบรมในสถาบันแล้ว บริการที่ได้ให้กับเด็กคือ ให้การฝึกอบรมตามขั้นตอนของแนวการสอนเพื่อให้เกิดพัฒนาการด้านต่าง ๆ ดีขึ้น ส่วนในเรื่องการจัดการศึกษาที่เน้นความปลอดภัยมากที่สุดแก่เด็กในชั้นเรียนคือ เรื่องอุปกรณ์ที่ช่วยในการฝึกอบรมเหมาะสมกับวัยและไม่มีอันตราย

2. ข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่การงานที่ปฏิบัติในการจัดการศึกษาของครูผู้สอนเด็กก่อนวัย

เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2.1 การจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน มีจุดมุ่งหมายคือ เพื่อให้มีพัฒนาการดีขึ้นในด้านต่างๆคือ ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ ซึ่งการกำหนดกิจกรรมที่จะใช้สอนในแต่ละวัน ครูผู้สอนกำหนดแผนการสอนในกิจกรรมต่าง ๆ

แล้วเขียนบันทึกประจำวันแล้ว ลงบันทึกประจำวันการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กที่รับผิดชอบ ครูผู้สอนจะมีเด็กในกลุ่มความรับผิดชอบโดยเฉพาะและมีผู้ช่วยดูแลด้วยการกำหนดให้การบ้านเพื่อให้ผู้ปกครองช่วยสอนเพิ่มเติมที่บ้านจนกว่าจะถึงวันที่นัดเด็กใหม่ ปัจจุบัน แนวการสอนที่ใช้กับเด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงทุกปี ห้องเรียนที่จัดเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กจะมีการจัดเป็นมุม ๆ โดยส่วนมากร้อยละ 68.67 มีมุมบล็อกเพื่อส่งเสริมสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กในทักษะต่าง ๆ ได้จัดเตรียมทักษะที่เป็นพื้นฐาน คือ การเตรียมความพร้อมทางภาษา เช่น การฝึกพูด ฝึกความเข้าใจในการฟัง ความหมายของคำและฝึกการเขียน โดยการจับมือ ระบายสี ฝึกกล้ามมือในการลากเส้น ฯลฯ ร่องลงมา เป็นการเตรียมฝึกทักษะทางการเคลื่อนไหว เช่น การออกกำลังกาย ปีนป่ายกระโดด วิ่ง เกมส ฯลฯ

2.2 **หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเตรียมการสอนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา** หลักสูตรหรือโปรแกรมการสอนที่ใช้กับเด็ก โดยส่วนมากร้อยละ 30.00 จะมาจากแนวการจัดประสบการณ์ ชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 พ.ศ.2522 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และการใช้หลักสูตรหลายอย่าง มีวิธีการเลือกนำมาสอนโดยการดัดแปลงให้เข้ากับสภาพและความสามารถของเด็กแต่ละบุคคล ซึ่งโปรแกรมการสอนที่นำมาใช้กับเด็กจะมีทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล โดยเน้นการสอนเป็นรายบุคคลมากที่สุด เรื่องการฝึกทักษะในด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ และการช่วยเหลือตนเองโดยทำพร้อมกันไปทุกด้าน ส่วนการสอนเป็นรายกลุ่มจะเน้นการเสริมสร้างลักษณะนิสัย ฝึกให้มีระเบียบเรียบร้อย ฯลฯ ในการกำหนดกิจกรรมที่จะใช้สอนเด็กแต่ละวัน เนื้อหาที่ใช้สอนนั้นสามารถสอนได้เป็นส่วนมากเป็นเนื้อหาที่กำหนดไว้ในกิจกรรมแต่ละวัน ส่วนมากร้อยละ 74.55 มีการออกกำลังกาย ร่องลงมาร้อยละ 71.82 จะฝึกการใช้ห้องน้ำห้องส้วม และแผนการสอนแต่ละวิชาส่วนมากร้อยละ 76.36 ครูผู้สอนจะจัดทำไว้ล่วงหน้า โดยกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ และสื่อการเรียนการสอนที่จะใช้กับเด็ก

2.3 **สื่อการเรียนการสอนที่ใช้กับเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา**

วัสดุอุปกรณ์ส่วนมากร้อยละ 86.36 ที่ใช้เป็นของที่คงทนทำมาจากวัสดุจำพวกไม้มีอันตรายน้อย และได้รับมาจากเงินงบประมาณของสถาบัน ซึ่งวัสดุหรืออุปกรณ์ส่วนมากเพื่อเสริมสร้าง

พัฒนาการในด้านร่างกาย คือ กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็กให้แก่เด็ก ส่วนมากร้อยละ 80.91 ได้แก่ ของเล่นจำพวกไม้บล็อก หนังสือนิทาน ไม้ตอก ลูกบิด ฯลฯ ส่วนวัสดุอุปกรณ์ที่เสริมสร้างพัฒนาการในด้านสติปัญญา มีแผ่นโปสเตอร์ รูปภาพต่าง ๆ และวิทยุเทป วัสดุอุปกรณ์ที่เสริมสร้างพัฒนาการด้านสังคม อารมณ์ จิตใจให้แก่เด็กจะเป็นเทป-วิทยุ และในการสอนเด็ก สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้นั้นจะใช้วัสดุอุปกรณ์หลายชนิด ในการสอนส่วนมากร้อยละ 68.18 สื่อการเรียนการสอนจะเป็นภาพจริงเช่นภาพเหมือน ภาพถ่าย เป็นต้น

2.4 การวัดและประเมินผลเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ครูผู้สอนเห็นว่าในหน่วยงานควรมีการวัดและประเมินผลสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 6 เดือนหรือทุก 3 เดือน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลครูผู้สอนสร้างขึ้นมาร่วมกับครูผู้สอนคนอื่น่วิธีที่ใช้ในการวัดคือ สังเกตพัฒนาการในด้านต่างๆของเด็กแต่ละคน และวัดดูประสงค์ในการวัดและประเมินผลเพื่อทราบพัฒนาการด้านต่างๆของเด็ก ส่วนการคัดเลือกเด็กเพื่อให้เรียนในชั้นที่ต่อเนื่องนั้นจะพิจารณาความสามารถของเด็กจากพัฒนาการต่าง ๆ ปัญหาของการวัดและประเมินผลพบว่ามีปัญหาในการสร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมความรู้ความเข้าใจและความสามารถของเด็ก การรับเด็กในครั้งแรกเข้ามาในสถาบันจะมีการบันทึกข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวเด็ก เช่นวัน เดือน ปี ที่อยู่ ฯลฯ

2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับกับครูหรือบุคลากรอื่นกับผู้ปกครอง

หน่วยงานมีความสัมพันธ์กับผู้ปกครองโดยการจัดงานพบปะสังสรรค์เป็นครั้งคราวในเทศกาลต่างๆเช่น วันแม่ วันพ่อ วันเด็ก ฯลฯ ความร่วมมือที่ผู้ปกครองให้ต่อหน่วยงานอยู่ในเกณฑ์ดี และในการที่ผู้ปกครองนำเด็กเข้ามาฝึกอบรมฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ได้เห็นการปฏิบัติงานของบุคลากรแล้วทำให้ผู้ปกครองมีกำลังใจที่จะฝึกเด็กในความปกครองของเขามากขึ้น

2.6 สุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานในสถาบัน

ครูผู้สอนเข้าทำงานในสถาบันนี้ไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนมาแต่ส่วนมากร้อยละ 83.33 คิดว่าการทำงานกับเด็กเหมือนกับเป็นการกุศลด้านหนึ่งส่วนครูผู้สอนที่ทำงานตรงกับสาขาวิชา

ที่เรียนมาจะมีความพอใจในการทำงานกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ความรู้สึกในการปฏิบัติงานที่สถาบันครูผู้สอนส่วนมากร้อยละ 62.79 พอใจที่ได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้าสถาบันในการเข้าศึกษาอบรม คุงาน สัมมนาในประเทศ และมีความไม่พอใจในเรื่องไม่ได้เงินพิเศษเพิ่มเลขนอกเหนือจากเงินเดือนประจำ ส่วนในการปฏิบัติงานการสอนครูผู้สอนส่วนมากร้อยละ 59.09 ชอบที่จะอยู่ในสถาบันนี้ต่อไปจนเกษียณอายุราชการ และในการทำงานไม่มีความขัดแย้งกันในทุกระดับ และถึงแม้จะมีความขัดแย้งกันบ้างก็จะปฏิบัติงานต่อไป โดยพยายามแก้ไ้สิ่งที่เกิดปัญหาให้เกิดความเข้าใจกันขึ้นโดยยึดหลักการช่วยเหลืองานซึ่งกันและกัน เคารพในสิทธิและเสรีภาพและสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นแก่หน่วยงาน

2.7 การให้บริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ครูผู้สอนให้บริการดูแลด้านสุขภาพอนามัยของเด็ก ส่วนมากร้อยละ 68.18 มีการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงเดือนละครั้ง และลงบันทึกในสมุดประวัติส่วนตัวของเด็ก ส่วนการระวังความปลอดภัยให้แก่เด็กโดยการรักษาความสะอาดของพื้นไม่ทำให้เปียกและไม่วางสิ่งของเกะกะขวางทางเดิน ขนาดของโต๊ะ เก้าอี้พอเหมาะกับสภาพร่างกายของเด็ก นอกจากนี้ ครูผู้สอนยังมีการระวังสุขภาพของตนเพื่อไม่ให้เกิดโรคติดต่อไปยังเด็กโดยปรึกษาแพทย์เมื่อเจ็บป่วยและระวังความสะอาดของเสื้อผ้าและเครื่องใช้อยู่เสมอ

ตอนที่ 3 ปัญหาด้านต่างๆในการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
แยกเป็น การจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อม ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านบุคลากร และด้านสภาพของเด็ก

3.1 ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อม

ผลของการวิจัยพบว่า ชาวเคลนตำรา เอกสาร และแหล่งที่จะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเด็ก รวมทั้งปัญหาเนื้อหาๆเด็กใช้ในการทำกิจกรรมมีไม่เพียงพอนั้นผู้บริหารจะมีปัญหาน้อย ส่วนครูผู้สอนจะมีปัญหามาก ในปัญหาเรื่องอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด

3.2 ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่า การขาดแคลนสถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์การเรียนและของเล่น ห้องที่เด็กใช้ทำกิจกรรมมีไม่เพียงพอ เป็นปัญหาที่ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นตรงกันว่ามีปัญหาน้อย ส่วนปัญหาเรื่องอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด

3.3 ปัญหาด้านบุคลากร

ผลการวิจัยพบว่า จำนวนบุคลากรมีไม่เพียงพอในการดูแลเด็กและการขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษานั้นผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นตรงกันว่าเป็นปัญหาน้อย และบุคลากรไม่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ ซึ่งผู้บริหารเห็นว่ามีปัญหาน้อยที่สุดส่วนครูผู้สอนเห็นว่ามีปัญหาน้อย

3.4 ปัญหาด้านสภาพของเด็ก

ผลการวิจัยพบว่า เรื่องสมาธิในการเรียนของเด็กมีน้อยพัฒนาการและการรับรู้ของเด็กแตกต่างกันมีความพิการซ้ำซ้อนนอกเหนือจากสติปัญญาพฤติกรรมของเด็กแตกต่างกันเช่นซุกซน ผู้บริหารเห็นว่ามีปัญหาน้อย ครูผู้สอนเห็นว่ามีปัญหามาก ส่วนปัญหาเรื่องอื่น ๆ ในระดับน้อยและน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ด้านความคิดเห็น ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้บริหารและครูผู้สอนเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

4.1 ด้านความคิดเห็นและความต้องการของผู้บริหารและครูผู้สอน

4.1.1 การจัดการศึกษาที่ให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนในปัจจุบัน ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนมากเห็นพ้องกันว่าควรนำเด็กมาฝึกกระตุ้นพัฒนาการตั้งแต่แรกเกิดหรือเมื่อรู้ว่าเด็กมีความบกพร่องทางสติปัญญา รองลงมาคือผู้บริหารเห็นว่า ควรเริ่มจัดการศึกษาให้แก่เด็ก เมื่อเด็กสามารถอยู่ในชั้นเรียนได้ สำหรับการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็ก ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนมากคิดว่าควรเรียนกลุ่มละ 1-4 คน ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละคาบ ผู้บริหารส่วนมากเห็นว่า ควรใช้เวลา 30 นาที ในขณะที่ครูผู้สอนเห็นว่าการควรใช้เวลา 20 นาที

4.1.2 ด้านคุณสมบัติพิเศษของครูผู้สอน ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอน มากเห็นว่าควรมีอย่างยิ่ง โดยผู้บริหารเห็นว่าควรมีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาแต่ครูผู้สอนเห็นว่าควรมีใจรักเด็ก อดทน อารมณ์ดี และพูดจาไพเราะ ส่วนวุฒิของครู ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนมากเห็นสอดคล้องกันว่าควรจบปริญญาตรี

4.1.3 การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าควรปรับปรุงกิจกรรมที่ใช้สอน ส่วนครูผู้สอนเห็นว่าควรปรับปรุงบุคลากร รองลงมาผู้บริหารเห็นว่าควรปรับปรุงหลักสูตร แต่ครูผู้สอนเห็นว่าควรปรับปรุงกิจกรรมที่ใช้สอน สำหรับการจัดการกิจกรรมเสริมทักษะผู้บริหารเห็นว่า ควรให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่เป็นจริงจากประสาทสัมผัสต่าง ๆ ส่วนครูผู้สอนเห็นว่าควรให้ผู้ปกครอง หรือสมาชิกที่บ้านมีบทบาทและหน้าที่ในการช่วยเสริมทักษะด้วยส่วนหลักสูตรหรือโปรแกรมที่ใช้อยู่ในปัจจุบันผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าในวัยเด็กเล็กควรเน้นการฝึกพัฒนาการด้านต่าง ๆ เช่น ด้านร่างกาย สติปัญญา การใช้ภาษาความเข้าใจในภาษา และด้านสังคม แต่ครูผู้สอนเห็นว่าหลักสูตรหรือโปรแกรมของเด็กแต่ละวัยควรแตกต่างกัน

4.1.4 ในด้านความถนัดของการใช้มือ ครูผู้สอนส่วนมากเห็นว่าไม่จำเป็นที่จะต้องเข้มงวดให้เด็ก เปลี่ยนมาใช้มือใดมือหนึ่งให้ถูกต้องควรปล่อยให้ไปตามธรรมชาติของเด็กเองโดยไม่ต้องบังคับ สำหรับการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กซึ่งครูผู้สอนเห็นว่า ควรมีการสอนเป็นกลุ่มสลับกับการสอนเป็นรายบุคคลในกิจกรรมหนักที่ใช้ความคิดและกิจกรรมเบาที่เป็นการเล่น จะไม่ทำให้เด็กเบื่อหน่ายและได้ผลในด้านพัฒนาการของเด็ก รองลงมาคือการใช้เพลงเด็กเป็นสื่อในการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กเข้าใจคำพูดและพูดได้

สรุปผลการวิจัยของแบบสังเกต

1. สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปทั้งภายในและภายนอกอาคาร สภาพการเดินทางไปสถาบันเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาส่วนมากร้อยละ 77.78 จะสะดวกมีรถโดยสารหลายสายผ่านเข้าไปไม่ลืก อัตราค่าบริการที่เด็กเข้ารับการอบรมถ้าเป็นรัฐบาลเด็กมาเข้ากลับเย็นมีอัตราตั้งแต่ไม่เสียค่าบริการจนถึงเสีย 200 บาทต่อเดือนต่อคน ถ้าอยู่ประจำนอนพักในสถาบันจะมีอัตราตั้งแต่ไม่เสียค่าบริการจนถึงเสีย 500 บาทต่อเดือนต่อคน ในส่วนเอกชนจะเสียค่าบริการตั้งแต่

200 บาท ถึง 3,500 บาท ในรายมาเข้ากลับเย็น ถ้ารายอยู่ประจำเสียค่าบริการตั้งแต่ 2,500 บาท - 6,000 บาท ต่อเดือนต่อคน แต่ขึ้นอยู่กับสภาพของเด็กแต่ละคนด้วย สภาพแวดล้อมของสถาบันทั้งหมดภายนอกอาคารลมพัดผ่านพอควร มีสถานที่ให้เด็กวิ่งเล่น ส่วนภายในอาคารจะเงียบสงบมีลมพัดผ่านเข้าออกตลอดเวลา มีอุปกรณ์พอเหมาะกับสภาพและวัยของเด็ก ลักษณะโดยมากของสถาบันจะเป็นบ้านครึ่งตึก 2 ชั้น ห้องชั้นล่างจะมีการแบ่งแยกเป็นห้อง ๆ เพื่อใช้ทำกิจกรรมต่างๆ และมีที่คืนมากกว่า 50 ตารางวาขึ้นไป

2. ลักษณะของครูผู้สอน พบว่าครูผู้สอนทั้งหมดร้อยละ 100.00 แต่งกายสะอาดเรียบร้อย มีท่าทางรักเด็ก ใจเย็น พูดจาไพเราะปฏิบัติต่อเด็กอย่างนุ่มนวล มีความกระตือรือร้นที่จะจัดกิจกรรมให้เด็ก มีความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ดี หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้ดี

3. จำนวนบุคลากรที่ดูแลเด็ก พบว่า มีครู 1 คน ต่อเด็ก 3-4 คน และบางแห่งครู 1 คน ต่อเด็ก 10 คน ส่วนพี่เลี้ยง 1-2 คน ต่อครู 1 คน ใน 1 ห้อง บางแห่งก็ไม่มีพี่เลี้ยงช่วย นอกจากครูและพี่เลี้ยงแล้ว ยังมีนักสังคม นักจิตวิทยา แพทย์ พยาบาล นักกายภาพบำบัด นักอรรถบำบัด ปฏิบัติงานในสถาบันด้วยโดยบางแห่งมีพยาบาลทำหน้าที่เป็นครูผู้สอนเด็ก และครูผู้ช่วย

4. สภาพของเด็ก พบว่า เด็กทั้งหมดร้อยละ 100.00 แต่งกายสะอาดเสื้อผ้าเรียบร้อย ไม่ขาด ร่างกายไม่มีบาดแผล ท่าทางเด็กมีความสุข ร่าเริงสุขภาพสมบูรณ์ ไม่ผอม หน้าตาสะอาดไม่มีน้ำมูก และเด็กจะสนใจการสอนของครู มีสมาธิในการฟังครูสอน ไม่ตื่นเต้นที่เห็นคนแปลกหน้า

5. สภาพการจัดการเรียนการสอนในด้านการเตรียมการสอน พบว่า ครูส่วนมากร้อยละ 88.89 มีการวางแผนการสอนล่วงหน้าพร้อมการลงบันทึก กิจกรรมสื่อการสอนสอดคล้องกับเนื้อหา ใช้สื่อมากกว่า 3 ชนิดขึ้นไปในการสอนแต่ละครั้ง ด้านการดำเนินการสอน ครูทั้งหมดร้อยละ 100.00 ชักถามเด็กขณะสอนมีการเสริมแรงเช่นการปรบมือ จัดกิจกรรมได้เหมาะสม เด็กมีการชักถาม โดยครูจะกระตุ้นให้เด็กมีการแสดงออก ด้านการใช้สื่อการสอน สื่อทั้งหมดอยู่ในสภาพดี ปลอดภัยเพียงพอ และมีตู้เก็บ เด็กสามารถหยิบใช้และเก็บเองได้ สื่อทั้งหมดจะหาซื้อจากร้านค้าต่าง ๆ มีทั้งชนิดเสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่-เล็ก พัฒนาการด้านอารมณ์และสติปัญญา ด้านการวัดและประเมินผล พบว่าเป็นแบบครูถามและให้เด็กตอบ

6. ในเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูหรือบุคลากรอื่นพบว่า ครูผู้สอนส่วนมากร้อยละ 88.89 จะสนทนาสร้างความเป็นกันเองกับเด็ก

ข้อเสนอแนะอื่นๆของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนที่มี

ความบกพร่องทางสติปัญญา

ในด้านการศึกษา

1. ต้องการให้ทุกฝ่ายควรร่วมมือกันกระตุ้นพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียนทุกด้าน และกระทำตั้งแต่เล็ก ๆ จะสามารถพัฒนาฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กได้
2. ควรมีชั้นเรียนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนปกติ เพื่อฝึกการอยู่ร่วมกันในสังคม
3. ควรจัดเด็กเป็นกลุ่มตามความเหมาะสมและวัยของเด็กเมื่อทำกิจกรรม
4. ควรให้รัฐมีส่วนสนับสนุนในการจัดการศึกษาให้มากขึ้นและมีหน่วยงานกระจายไปทั่วประเทศ
5. ควรจัดทำหลักสูตรให้เหมือนกันทุกสถาบัน
6. การสอนเด็กควรเริ่มที่ตัวของเด็กให้มีความยืดหยุ่นและสอนเป็นรายบุคคล

ในด้านบุคลากร

1. ครูผู้สอนควรมีความรู้ ความเข้าใจ และช่วยเหลือเด็กให้ถูกวิธี
2. ครูผู้สอนควรใจเย็น และอย่าหวังผลมากไป
3. บุคลากรควรได้รับการคัดเลือกสามารถทำให้การฝึกสอนเด็กได้รับผลสัมฤทธิ์สูง และควรมีบุคลากรเพียงพอในการดูแลเด็ก

ในด้านผู้ปกครอง

1. ผู้ปกครองควรรักเด็กพิเศษให้เหมือนเด็กปกติ
2. ควรให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องการสอนเสริมที่บ้าน และติดตามการสอนการแก้ไขปัญหาลักษณะต่างๆโดยมีการติดต่อระหว่างผู้ปกครองและครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ
3. ควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการฝึกเด็กที่บ้านเกี่ยวกับชีวิตประจำวันและสถานการณ์ต่างๆ

ด้านที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

1. ควรจัดกลุ่มเด็กกลุ่มละ 4-5 คน ต่อครู 1 คน ถ้าเด็กเล็กมากมีผู้ดูแล 1 คนต่อเด็ก 2 คน
2. เด็กควรได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพตั้งแต่เล็กๆจะทำให้พัฒนาการของเด็กดีขึ้น
3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับมากที่สุดควรได้รับการฝึกสอนอบรมด้วย
4. เด็กควรได้รับการฝึกสอนอบรมทางร่างกาย จิตใจ ทำให้เด็กไม่เกิดปัญหาสังคมได้
5. จินตนาการของเด็กบางครั้งไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงก็ไม่ใช้เรื่องที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่องสภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในสถาบันสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและสมควรนำมาอภิปรายและเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารส่วนมากเป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 51 ปีขึ้นไป ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ผู้หญิงจะมีความเหมาะสมในการให้การดูแลและเข้าใจเด็กก่อนวัยเรียนมากกว่าชาย และโดยเฉพาะเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาด้วย ผู้บริหารส่วนมากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่ไม่ใช่วุฒิทางการศึกษาพิเศษแต่มีประสบการณ์ในการศึกษาพิเศษเกี่ยวกับการจัดการศึกษามานาน ส่วนมากผ่านการศึกษาอบรมหรือดูงานเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายครั้งซึ่งตรงกับ อรอนงค์ สุวรรณกุล (2524:130) กล่าวไว้ว่าการบริหารโรงเรียนที่มีเด็กพิการนั้น ผู้บริหารควรจะต้องเป็นผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษาพิเศษโดยตรง หรือควรจะเป็นผู้มีประสบการณ์ในการบริหารมาเป็นเวลาพอสมควรรวมทั้งควรมีประสบการณ์ด้านอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการสอนเด็กพิการมากพอ จากปัญหาดังกล่าวจะมีผลต่อการจัดการศึกษาที่เกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เนื่องจาก ผู้บริหารโรงเรียนจะมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การเรียนของเด็กพิการดำเนินไปได้ด้วยดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2528:87)

1.2 สถานภาพของครูผู้สอน

ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนส่วนมากเป็นหญิงและไม่ได้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี การศึกษาพิเศษโดยตรง ไม่มีความรู้เกี่ยวกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามาก่อน แต่เมื่อมาปฏิบัติงานจะได้รับการฝึกอบรมศึกษาหรือคู่มือ โดยผู้บริหารให้การสนับสนุนการจัดฝึกอบรมภายในและภายนอกสถาบัน ซึ่งตรงกับพดุง อารยะวิญญู (2533:196) กล่าวว่าไว้ว่า ครูที่ทำหน้าที่สอนเด็กพิเศษนี้ควรได้รับการฝึกอบรมเฉพาะด้าน ซึ่งจะมีผลทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูผู้สอนให้มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมด้วยการอบรม สัมมนาและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เด็กที่อยู่ในความรับผิดชอบมีระดับเชาวน์ปัญญา 31-50 คือจะมีปัญญาอ่อนหรือพิการทางสติปัญญามากถึงปานกลาง วารี ธิระจิตร (2531:23) และ กาญจนา โสฬสพิศิษฐ์กุล (2534:76-78) กล่าวว่าไว้ตรงกันว่า เป็นเด็กที่อาจจะฝึกอบรมทักษะเบื้องต้นได้ง่ายๆได้ และต้องการฝึกหัดหรือช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันเบื้องต้นง่าย ๆ เช่นกัน รวมทั้งควรมีในชั้นหนึ่งประมาณ 6-15 คน ต่อครู 1 คน และยังเป็นรายเด็กก่อนวัยเรียน ควรมีผู้ดูแล 1 คน ต่อเด็ก 5-7 คน หรือน้อยกว่านี้ตามสภาพของเด็ก (ศรีธา นิยมธรรม 2534:155)

2. ผลจากการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของผู้บริหารแยกเป็นสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป

ของสถาบัน นโยบายการบริหารบุคคลและการเงิน หลักสูตรความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูหรือบุคลากรอื่นกับผู้ปกครอง สุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานในสถาบันและการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สภาพแวดล้อมทั่วไปของสถาบันส่วนมากพบว่า มีเนื้อที่มากกว่า 21 ไร่ ขึ้นไป ซึ่งกาญจนา โสฬสพิศิษฐ์กุล (2534:77) กล่าวถึงขนาดของโรงเรียนควรมีเนื้อที่ไม่ต่ำกว่า 5 ไร่ เส้นทางคมนาคมควรจะสะดวกและเหมาะสำหรับการเดินทางไป-กลับ ซึ่งเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆที่เด็กเหล่านี้ต้องการเป็นพิเศษรวมทั้งสิ้นโรงเรียนควรอยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับเด็ก โดยส่วนมากเด็กจะเรียนอยู่ชั้นล่าง ซึ่งสถาบันส่วนมากมีลักษณะเป็นโรงพยาบาลและโรงเรียนดังที่ พดุง อารยะวิญญู (2533:66) กล่าวถึงเด็กปัญญาอ่อนที่มีระดับสติปัญญาต่ำมากจำเป็นที่จะต้องมียาหรืออาคารที่มีลักษณะพิเศษ เนื่องจากมีปัญหาทางการเคลื่อนไหว ดังนั้นพื้นที่ห้องเรียนควรเป็นอาคารชั้นเดียว สำหรับนโยบายพิเศษที่ให้กับเด็กคือเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการและการป้องกันการเกิดภาวะปัญญาอ่อน ในสถาบันจะมีบุคลากรหลายฝ่ายปฏิบัติงานเพื่อให้

การช่วยเหลือดูแลและฟื้นฟูสมรรถภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งจะแตกต่างจากเด็กปกติดังที่ กาญจนา โภศลพิศิษฐ์กุล (2534:76-77) กล่าวถึงการจัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนพิเศษ นอกจากนี้จะใช้เกณฑ์เหมือนเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นแล้วยังต้องมีการจัดบริการพิเศษให้มากกว่า และ วารี ภิระจิตร (2531:8) กล่าวว่า เด็กพิเศษควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัดการฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้านโดยเร็วที่สุด หรือในทันทีที่ทราบว่าเด็กมีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนต่อไป และมีพัฒนาการทุกด้านถึงขีดสูงสุด ในด้านงบประมาณ สถาบันส่วนมากได้จากทางราชการ อาจมีรายการใช้เงินที่ไม่สามารถจัดทำได้โดยระเบียบการเงินทางราชการผู้บริหารจำเป็นต้องมีความสามารถพิเศษทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ความศรัทธา ความจริงใจในงาน และต้องคิดหากิจกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินงบประมาณอย่างไม่เป็นทางการ (อรอนงค์ สุวรรณกุล 2526:10) ด้านการคัดเลือกครูเข้ามาทำงานผู้บริหารจะต้องคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณลักษณะและคุณสมบัติเหมาะสมกับงานการศึกษาพิเศษ รวมทั้งการพัฒนาสภาพร่างกายจิตใจของผู้ร่วมงานสร้างให้เกิดความศรัทธา ความเสียสละ ความสุขใจ และความรักงานขึ้น

หลักสูตรจะเน้นการพัฒนาทางร่างกาย สติปัญญา นิสัย และความพร้อมในการเรียน เป็นลักษณะการเรียนปนเล่นตรงกับ ศรีธา นิยมธรรม (2534:112) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้หลายอย่างในหลักสูตร การพัฒนาการจะต้องการประสบการณ์ในการเล่นหลายอย่าง โดยอาศัยการเล่นเป็นหลักในการเรียนรู้ จากการวิจัย พบว่าหลักสูตรที่ผู้บริหารส่วนมากนำมาใช้ในสถาบัน คือ Macquarie Programme ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า Macquarie Programme มีลักษณะเป็นรายการตรวจพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กวัยแรกเกิด - อายุ 5 ปี โดยใช้หลักทฤษฎีการเรียนรู้กับความรู้ทางพัฒนาการของเด็กปกติ มาแยกย่อยเป็นขั้นตอนเล็ก และจัดเรียงลำดับขั้นตอนให้เหมาะสมกับเด็กปัญญาอ่อน และผู้บริหารส่วนใหญ่ได้นำมาเป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ซึ่งเป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งที่ช่วยในเรื่องการเรียนการสอนแก่บุคลากรผู้ทำงานหรือเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า เพื่อให้เกิดความสะดวกในการคิดกิจกรรมนำไปใช้สอนเด็กได้ผลดียิ่งขึ้น ภายในเล่มมีเนื้อหา คือ ทักษะด้านการเคลื่อนไหว ด้านการใช้กล้ามเนื้อเล็ก/สติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา ด้านการใช้ภาษา และด้านการช่วยเหลือตัวเอง/สังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูหรือบุคลากรอื่นกับผู้ปกครองจะมีการพบปะติดต่อประสานงานกันอย่างสม่ำเสมอ ผู้ปกครองจะให้ความร่วมมือเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆที่ทางสถาบันจัดขึ้น ดังที่ ศรีธา นิยมธรรม (2534:216-218) กล่าวถึงเด็กพิการสามารถเรียนรู้ทักษะเฉพาะเร็วขึ้นเกือบสองเท่า หากผู้ปกครองร่วมมือในการสอนผู้ปกครองจะสามารถนำเอาทักษะและความรู้ต่างๆที่ได้จากการเข้าร่วมในโปรแกรมปฐมวัยที่โรงเรียนไปใช้ที่บ้านได้และการรับส่งเด็กในเวลาสั้นๆจะเป็นเวลาที่ครูและผู้ปกครองสามารถติดต่อกันได้ ผู้ปกครองของเด็กพิการมักมีความรู้สึกที่ถูกทอดทิ้ง เขาต้องการพูดคุยกับผู้ปกครองคนอื่น ยิ่งได้พูดคุย ยิ่งจะตระหนักว่าทุกคนต่างก็มีปัญหา มีความกังวลใจ มีความต้องการและมีความหวังให้ตัวเด็กด้วยกันทั้งนั้น

สุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติในสถาบัน ส่วนมากจะได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการอบรมส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ ดังที่ อรอนงค์ สุวรรณกุล (2526:11) กล่าวถึงการส่งเสริมให้บุคลากรมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในงาน จึงทำให้บุคลากรปฏิบัติงานในสถาบันนานเฉลี่ย 6-10 ปีขึ้นไปและนอกจากหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินเดือน 2 ขั้นนั้น ผู้บริหารดูจากผลผลิตของผู้ปฏิบัติงาน จากการเสียสละอุทิศเวลาให้ทางราชการแล้วยังมีเงินเพิ่มพิเศษในอดีตเพิ่ม 400 บาทต่อเดือน ปัจจุบันเพิ่มประมาณ 7% ของเงินเดือนประจำที่ได้รับเฉพาะผู้มีวุฒิการศึกษาและได้รับการอบรมการศึกษาพิเศษมาแล้ว (วารี ภิระจิตร 2531:11)

การให้บริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยแก่เด็กนั้นมีการเตรียมเครื่องตัดกระแสไฟอัตโนมัติภายในอาคาร และอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้ในการฝึกอบรมจะเหมาะสมกับวัยของเด็กและไม่มีอันตราย (กาญจนา โทศลพิศิษฐ์กุล 2534:21)

3. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับหน้าที่การงานที่ปฏิบัติ ในการจัดการศึกษาของครูผู้สอนแยกเป็นด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อเตรียมความพร้อมหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูหรือบุคลากรอื่นกับผู้ปกครอง สุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานในสถาบันและการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและจิตใจ ความพร้อมของเด็กซึ่ง ศรีธา นิยมธรรม (2534:84-87) กล่าวว่า เป็นการผสมผสานระหว่างวุฒิภาวะ แรงจูงใจ และโอกาส ครูจะเป็นผู้กำหนดแผนการสอนในกิจกรรมต่างๆ และหลังจากการสอนจะมีการลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับ

พฤติกรรมของเด็ก ซึ่งครูจะต้องวางแผนให้ดีว่าจะทำกิจกรรมอะไร แนวการสอนของครูจะเปลี่ยนแปลง
ทุกปี เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ภายในห้องเรียนจะจัดมุม
ต่าง ๆ ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า โดยมากจะมีแท่งไม้บล็อกไว้เพื่อเสริมสร้างสติปัญญา
ความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาการของกล้ามเนื้อใหญ่ได้

นอกจากนี้ ยังมีการฝึกการใช้ภาษาและความเข้าใจในภาษา ซึ่งจากการสังเกตของ
ผู้วิจัยสอดคล้องกับ ผดุง อารยะวิญญู (2533:38) ที่กล่าวถึงเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญาจะมีภาษาพูดบกพร่องมาก เช่น พูดไม่ชัดรู้คำศัพท์จำนวนจำกัด บางรายยังไม่มีภาษาพูด
มีแต่เสียง

สำหรับหลักสูตรที่ใช้ในสถาบันส่วนมากจะมาจากแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลที่ 1-2
พ.ศ. 2522 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และทางสถาบันจัดทำขึ้นเองโดยมีแนวทาง
ต่างประเทศ จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตพบว่าหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ แต่ละสถาบันจะ
แตกต่างกัน เกือบทุกสถาบันจะแนวการสอนเป็นแบบฉบับของตนเอง โดยสอนเป็นรายบุคคลมากกว่า
รายกลุ่ม ซึ่ง ผดุง อารยะวิญญู (2533:43) เห็นว่าการสอนทั้งสองแบบจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการ
ด้านต่าง ๆ ดีขึ้น ซึ่งหลักสูตรหรือแนวการสอนที่ครูผู้สอนส่วนมากนำมาใช้สอนเด็ก คือ
แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 พุทธศักราช 2522 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
มีลักษณะเป็นกิจกรรมของเด็กปกติจัดขึ้นในแต่ละวัน เป็นการเตรียมพร้อมให้เด็กมีความพร้อมทุกด้าน
คือร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา คือการเตรียมเสริมสร้างลักษณะนิสัย การเตรียมเสริมสร้าง
ทักษะภาษาไทย การเตรียมเสริมสร้างทักษะทางคณิตศาสตร์ มีหัวข้อของจุดประสงค์เฉพาะ เนื้อหา
กิจกรรมเสนอแนะ และการประเมินผล

ด้านสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ส่วนใหญ่จะคงทนไม่มีอันตรายและใช้หลายชนิด ซึ่ง
กาญจนา โกศลพิศิษฐ์กุล (2534:78) กล่าวถึงสื่อช่วยเสริมสร้างด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์
สังคม และจิตใจพร้อมกันไปเพื่อทำให้พัฒนาการด้านต่างๆของเด็กดีขึ้น ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยไปสังเกต
พบว่า สถาบันส่วนมากจะมีสื่อการเรียนการสอนมาก เด็กแต่ละคนจะได้รับการฝึกจากสื่อหลาย ๆ
ชนิดแม้จะเป็นการสอนเรื่องเดียว

การวัดและประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนมาทำทำการประเมินผล ทุก 6 เดือน ซึ่ง ผดุง อารยะวิญญู (2533:60) กล่าวว่า การประเมินผลทุกปีจะเป็นจุดมุ่งหมายของการประเมินในระยะยาว ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการของเด็ก โดยครูจะใช้การสังเกตพัฒนาการของเด็กแต่ละคนซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตพบว่า ครูส่วนมากจะถามให้เด็กตอบแต่ปัญหาการวัดและประเมินผล คือ การสร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมความรู้ ความเข้าใจและความสามารถของเด็กยังทำได้ไม่ดี ซึ่งการประเมินผลทุกครั้งควรมีข้อมูลครบถ้วน เช่น การบันทึกข้อมูลทั่วไปของเด็กเมื่อแรกรับ จะช่วยในการตัดสินใจวางแผนในการสอนเด็กให้ได้ผลดี ประสบความสำเร็จมากขึ้น (ศรีนคร วิทษะสิรินันท์ 2535:101)

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูหรือบุคลากรอื่นกับผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองจะมีการพบปะสังสรรค์ในสถาบันเป็นครั้งคราวในเทศกาลต่าง ๆ โดยให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เนื่องจากผู้ปกครองได้พบเห็นการทำงานของบุคลากรทำให้ผู้ปกครองมีกำลังใจในการฝึกเด็กในปกครองมากขึ้น

สำหรับสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานในสถาบัน พบว่า ครูผู้สอนส่วนมากจบการศึกษาที่ไม่ใช่สาขาการศึกษาพิเศษ แต่สามารถปฏิบัติงานกับเด็กได้ดีและพอใจในการทำงานโดยจะปฏิบัติงานต่อไปในสถาบันจนเกษียณอายุราชการ โดยถือว่าการปฏิบัติงานกับเด็กเป็นการทำกุศลอย่างหนึ่งและพอใจที่ผู้บริหารสนับสนุนให้ศึกษาดูงานในที่ต่าง ๆ ตรงกับ อรอนงค์ สุวรรณกุล (2526 : 11) กล่าวว่าไว้ว่า การส่งเสริมให้บุคลากรมีโอกาสเจริญก้าวหน้าในงาน จะเป็นผลทำให้งานดำเนินไปด้วยดีและเกิดความพอใจในงาน

การให้บริการด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะมีการชั่งน้ำหนักวัดส่วนสูงและวัดรอบศีรษะเด็กเดือนละครั้ง มากกว่าเด็กปกติ ซึ่งกระทำปีละ 2 ครั้ง คือ ภาคต้นและภาคปลาย และเมื่อเด็กเจ็บป่วยบางสถาบันจะมีแพทย์ประจำให้การตรวจรักษาดูแล และแจ้งให้ผู้ปกครองทราบเมื่อมารับเด็ก ความปลอดภัยในชั้นเรียนจะมีการรักษาความสะอาดของพื้นไม้ให้เปียกและไม่วางของเกะกะบนทางเดิน จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ในสถาบันจะมีบุคลากรหลายวิชาชีพ เช่น แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคม นักกายภาพบำบัด นักอรรถบำบัด นักอาชีวบำบัด ฯลฯ เพื่อให้การฝึกอบรมเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่ง กาญจนา โกศลพิศิษฐ์กุล (2534 : 12-14) ได้กล่าวไว้ ถึงการร่วมมือกันของบุคลากรต่าง ๆ

ฝ่ายการแพทย์เพื่อปรับสภาพความพิการและฟื้นฟูสมรรถภาพของเด็กจนสามารถดำรงชีวิตใกล้เคียงกับเด็กปกติมากที่สุด นอกจากนี้ผู้วิจัย พบว่า ห้องที่ใช้ทำกิจกรรมจะดูโล่ง ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ และโอกาสที่จะใช้ทำกิจกรรม สิ่งของอุปกรณ์ต่าง ๆ จะถูกจัดวางอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

4. ข้อมูลด้านปัญหาต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา แยกเป็นด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อม สื่อการเรียนการสอน บุคลากร และสภาพของเด็ก ซึ่งผู้วิจัยจะอภิปรายเฉพาะปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดแต่ละด้าน ดังนี้

4.1 ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อม ผลของการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นไม่ตรงกัน โดยผู้บริหารเห็นว่าปัญหาน้อย ในเรื่องการศึกษาทักษะและความรู้ในการประเมินผล แต่ครูผู้สอนเห็นว่า การขาดตำรา เอกสาร และแหล่งที่จะศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเด็กมีปัญหา ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนในระดับนี้ ควรเน้นความพร้อมของเด็กในด้านความคิด ความจำ ร่างกายและอารมณ์ และสังคมของเด็ก เนื่องจากความพร้อมจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนขั้นต่อไป สอดคล้องกับ ผดุง อารยะวิญญู (2533 : 38-39) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาทักษะต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กมีการเตรียมความพร้อมทางการเรียนมากขึ้น เช่น การฝึกกล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การฝึกให้มีสมาธิความสนใจในการเรียนการสอน ฝึกความทรงจำ ฝึกพูด และฝึกการใช้ภาษา ซึ่งตรงกับ ศรีธา นิยมธรรม (2534 : 144) กล่าวไว้ว่า การฝึกความสนใจของเด็กเป็นทักษะจะต้องมีการเรียนรู้รู้อย่างอื่น ๆ ในเด็กเล็กจะต้องสอนอย่างจริงจัง และเป็นระบบต้องอาศัยผู้มีทักษะในการสอนด้วย และจากการที่ครูผู้สอนขาดทักษะและความรู้ในการประเมินผลมีปัญหาน้อย ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ครูผู้ดูแลเด็กส่วนมากไม่มีวุฒิทางสาขาการศึกษา เพราะส่วนมากเป็นพยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ฯลฯ จึงไม่มีรูปแบบการประเมินผลที่แน่นอนที่จะนำมาใช้ และจากการขาดตำรา เอกสาร และแหล่งที่จะศึกษาค้นคว้าทำให้ครูผู้สอนที่ไม่ได้ผ่านการศึกษากับ การศึกษาพิเศษ มาเฉพาะ มีความรู้ที่น้อยในการฝึกสอนอบรมเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ให้ถูกหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง ดังนั้น สถาบันต่าง ๆ ที่ควรจัดหาตำราทั้งผลงานวิจัย เอกสาร หนังสือที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ไว้ในห้องสมุด เพื่อให้บุคลากร ได้ศึกษาค้นคว้านำไปปรับปรุงการเรียนการสอนเตรียมความพร้อมแก่เด็กก่อนวัยเรียนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

4.2 ปัญหาด้านสื่อการเรียน การสอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องห้องที่เด็กใช้ทำกิจกรรมมีเพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถาบันสังกัดในส่วนราชการจะได้รับเงินทุนสนับสนุนจากรัฐบาล และส่วนหนึ่ง ก็จะได้มาจากการบริจาค ส่วนสถาบันของเอกชนและมูลนิธิจะดำเนินการแบบธุรกิจ โดยเก็บค่าดูแลจากเด็กเป็นรายเดือน แต่การดำเนินงานของสถาบันก็ยังไม่หวังผลกำไรมากนัก ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า อัตราค่าบริการสำหรับเด็กแต่ละคน จะเสียแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับรูปแบบที่จะมาขอรับบริการจากสถาบัน ถ้าอยู่ประจำจะเสียค่าบริการประมาณ 2,500-6,000 บาท แต่ถ้ามาโดยเข้าไปเย็นกลับ จะเสียค่าบริการตั้งแต่ 200-3,500 บาท ทั้งนี้ เด็กที่ฐานะยากจนก็จะเสียค่าใช้จ่ายน้อย หรือไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เลย ทั้งนี้แล้วแต่สภาพและความพิการซ้ำซ้อนหรือระดับสติปัญญาของเด็กแต่ละราย ฉะนั้น รายได้ส่วนใหญ่จะนำมาใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก จึงทำให้ปัญหาทางด้านสื่อการเรียน การสอนมีน้อย และจากการสังเกตพบว่า สื่อการเรียนการสอนจะมีในแต่ละสถาบัน ส่วนใหญ่จัดหาไว้ อย่างเพียงพอ เพื่อนำมาช่วยในการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของเด็ก แต่เรื่องห้องหรือตู้เก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งห้องที่เด็กใช้ทำกิจกรรมยังมีน้อย จากการสังเกตพบว่า โดยมากจะห้องจะเป็นห้องเดี่ยว กว้างใหญ่ใช้เป็นห้องอเนกประสงค์ มีการเก็บวางสิ่งของให้เข้าที่เป็นระเบียบ ไม่มีตู้เก็บมากเพื่อป้องกันเด็กชนหรือป็นปายซึ่งเป็นอันตรายต่อเด็กมาก

4.3 ปัญหาด้านบุคลากร พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องกันเรื่อง จำนวนบุคลากรที่ดูแลเด็กยังไม่เพียงพอและมีปัญหาน้อย และครูผู้สอนผู้ดูแลเด็กขาดความรัก ความอดทน และการเอาใจใส่เป็นปัญหาน้อยที่สุดนั้น ผู้วิจัยมีข้อสังเกตจากประสบการณ์ที่ผ่านมา คือในสถาบันส่วนใหญ่จะมีผู้ดูแลเด็กพอสมควร จะขาดบุคลากรในช่วงเทศกาลหรือขาดจากการลาต่าง ๆ จึงทำให้ช่วงเวลาบางช่วงขาดบุคลากรไป แต่โดยมากจะมีบุคลากรประจำพอเพียง ซึ่งจากการวิจัยพบว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถาบันส่วนมากจะมีอายุราชการเฉลี่ย 6-10 ปีขึ้นไป และพอใจจะทำงานต่อไปจนเกษียณอายุราชการ แสดงว่า บุคลากรส่วนมาก มีความตั้งใจในการปฏิบัติงานต่อเด็ก ให้ความรัก ความอดทน และการเอาใจใส่ในเด็กเป็นอย่างดี มิใช่ปฏิบัติงานเป็นแบบให้ผ่านไปวันหนึ่ง ๆ อาจเป็นเพราะมีความพอใจในสวัสดิการที่เพิ่มเงินพิเศษนอกเหนือจากเงินเดือนประจำ นอกจากนั้นผู้บริหารยังสนับสนุนในการศึกษาอบรม ศึกษานในประเทศและที่สำคัญ ผู้ปฏิบัติงานถือว่า การทำงานอยู่กับเด็กถือเป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง ซึ่งทุกคนมีจิตเมตตาและยินดีที่จะทำงานในสถาบันไปนาน ๆ ส่วนปัญหาที่ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นต่างกันในเรื่องบุคลากร

ไม่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ โดยผู้บริหารเห็นว่าปัญหาน้อยที่สุด แต่ครูผู้สอนเห็นว่า เป็นปัญหาน้อยนั้น ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า เนื่องจากในแต่ละสถาบัน ผู้บริหารมีนโยบายที่จะสนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาอบรมแก่บุคลากรอยู่แล้ว ทั้งได้จัดให้มีการอบรมทางวิชาการอยู่เสมอภายในสถาบัน บุคลากรจะมีโอกาสเปลี่ยนกันไปเพื่ออบรมเพิ่มเติมความรู้เสมอ ๆ แต่ก็ยังมีความจำเป็นที่ครูผู้สอน จะต้องชวนหาหาความรู้ใหม่ ๆ ทันสมัย เพื่อจะนำมาปรับปรุงด้านการจัดการเรียนการสอนให้เด็ก มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ดังนั้น บุคลากรหลายฝ่ายจะได้รับการศึกษาอบรมหรือดูงานกันอย่างพอสมควร

4.4 ปัญหาด้านสภาพของเด็ก พบว่า สมาชิกในการเรียนของเด็กมีน้อย ทั้งผู้บริหาร และครูผู้สอนเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นปัญหาน้อย จากข้อสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ปัจจุบันสภาพ ของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะไม่แตกต่างจากเด็กปกติ จึงทำให้บุคลากร ที่ทำงานด้วยมีกำลังใจ รวมทั้งผู้ปกครองมีน้ำใจที่จะให้ความร่วมมือช่วยเหลือดูแลเด็กมากขึ้น ทำให้พัฒนาการต่าง ๆ ดีขึ้นด้วย ตรงกับ บรอนเฟนเบรนเนอร์ (U. Bronfenbrenner : 1974) อ้างถึงใน ศรีธา นิยมธรรม ว่า การที่ครอบครัวของเด็กเข้ามามีส่วนช่วยเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของโครงการช่วยเหลือเด็กระยะแรกเริ่ม (Intervention program) ซึ่งหมายถึง การป้องกันความพิการ การเฝ้าระวัง การคัดแยก การฟื้นฟูสมรรถภาพและการกระตุ้นพัฒนาการ ให้เด็ก และหากครอบครัวไม่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเด็กจะถอยหลังกลับไปอีกเมื่อโปรแกรมสิ้นสุดลง แต่เด็กพิการจะสามารถเรียนรู้ทักษะเฉพาะเร็วขึ้นเกือบสองเท่าหากผู้ปกครองร่วมมือในการสอน และถือเป็นปกติที่สมาชิกในการเรียนของเด็กพิเศษจะมีช่วงความสนใจสั้น ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควร หากิจกรรมใหม่เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็กให้มากขึ้น จะช่วยเพิ่มความสนใจให้เด็กดีขึ้นกว่าเดิม

5. ในด้านความคิดเห็น ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของผู้บริหารและครูผู้สอน

ด้านความคิดเห็นและความต้องการของผู้บริหารและครูผู้สอน จากการวิจัย พบว่า ควรนำเด็กมาฝึกกระตุ้นพัฒนาการตั้งแต่วัยแรกเกิดเพราะผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นสอดคล้องกันว่า การช่วยเหลือเด็กยิ่งเร็วเท่าไรเด็กก็จะสามารถพัฒนาได้เร็วขึ้น (Early Intervention) แสดงว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความรู้ในการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังที่ ศรีธา นิยมธรรม (2534 : 34) กล่าวไว้ว่า ช่วงแรกเกิดถึง 6 ขวบ จะเป็นช่วงเวลาที่สำคัญยิ่งของการพัฒนาในเด็กทุกคน เพราะเป็นช่วงเวลาที่เด็กจะเรียนรู้ทักษะเบื้องต้นต่าง ๆ

มากมายในทุกด้าน และในปัจจุบันนี้ควรนำเด็กออกสู่สังคมและอยู่ร่วมกับคนปกติได้ ดังนั้น การช่วยเหลือแต่แรกเริ่มเมื่อทราบว่ามีความผิดปกติจะเป็นการช่วยให้เด็กมีพัฒนาการเร็วขึ้น จึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำ

การจัดกิจกรรมในการสอนให้เด็กนั้น เด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะมีความสนใจสั้น มีระดับสติปัญญาแตกต่างกัน ซึ่งเด็กเล็กจะมีการรับรู้บ่อยมาก การเรียนรู้เป็นรายบุคคลจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อช่วยให้เด็กมีการพัฒนาด้านการเรียนรู้ โดยมีครูผู้สอน 1 คน ต่อเด็ก 1-4 คน จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด และผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรจัดในแต่ละช่วงประมาณ 30 นาที แต่ครูผู้สอนให้ความเห็นว่าการจัดในกิจกรรมแต่ละช่วง เพียง 20 นาที แสดงว่าความคิดเห็นไม่ตรงกัน แต่ความเป็นจริง วังพิภตร์ ภูพันธ์ศรี (2529 : 61) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมควรใช้เวลา 20-30 นาที เนื่องจากเด็กที่มีความสนใจสั้น และกิจกรรมต่าง ๆ ที่นำมาใช้กับเด็กควรมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพและวัยของเด็กด้วย

คุณสมบัติพิเศษของครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่า ควรมีในด้าน การจัดการศึกษา แต่ครูผู้สอนเห็นว่าควรมีใจรักเด็ก และอดทน จากประสบการณ์การทำงานของผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหารควรเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการจัดการศึกษาที่ประสบความสำเร็จซึ่งตรงกับ กาญจนา โกศลพิศิษฐ์กุล (2534 : 11) กล่าวถึงผู้บริหารว่าต้องมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการศึกษาพิเศษเป็นอย่างดี และต้องสามารถให้คำแนะนำความรู้ด้านต่าง ๆ แก่บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ส่วนครูผู้สอนนั้น ควรมีใจรักเด็ก อดทน ซึ่งจะนำมาถึงผลความสำเร็จในการจัดการศึกษา

ส่วนระดับการศึกษาของครูผู้สอนนั้น ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนมากเห็นตรงกันว่า ควรจบปริญญาตรี ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้ที่จบการศึกษาระดับนี้ส่วนมากจะมีความรับผิดชอบสูง มีความสามารถมากกว่าผู้จบการศึกษาระดับอนันต์ ส่วนการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนแก่เด็กเน้นในด้านการจัดกิจกรรมที่ใช้สอน ซึ่งผู้บริหารและครูผู้สอน มีความเห็นตรงกัน ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งช่วยให้เด็กสนใจ ซึ่งมีผลทำให้เด็กมีพัฒนาการและการเรียนรู้มากขึ้น ดังที่ ศรีธา นิยมธรรม (2534 : 91) กล่าวไว้ดังนี้ว่า ครูผู้สอนควรมีความสามารถในการวางแผน และจัดสิ่งแวดล้อม ตลอดจนตารางกิจกรรมในแต่ละวันได้อย่างเหมาะสม และครูทุกคนควรรู้จัก นำประสบการณ์ต่าง ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนด้วย เพื่อให้เด็กทุกระดับสติปัญญาสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ได้เป็นอย่างดี

ในด้านการจัดกิจกรรมเสริมทักษะให้แก่เด็ก ผู้บริหารเห็นว่า ควรให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่เป็นจริงจากประสาทสัมผัสต่าง ๆ แต่ครูผู้สอนเห็นว่า ควรให้ผู้ปกครองและบุคคลที่บ้านมีส่วนร่วมด้วย ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะมีพัฒนาการทางทักษะต่าง ๆ ต้องอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นจริงจากที่บ้าน จะมีคุณค่ามากกว่าได้รับจากทางโรงเรียน ซึ่งในเด็กเล็กจะเน้นหนักในด้านการช่วยเหลือตนเองมากกว่าด้านวิชาการ เพราะเด็กใช้เวลาอยู่โรงเรียนน้อยกว่าทางบ้านถึง 2 เท่า แสดงว่า ครูผู้สอนเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ ในกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม เช่นเดียวกับ ศรีธา นิยมธรรม (2534 : 216-217) กล่าวถึงผู้ปกครองว่าจะช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ทักษะเฉพาะเร็วขึ้นเกือบสองเท่า หากผู้ปกครองร่วมมือในการสอน และการเลี้ยงดูเด็กจะมากกว่าผู้ปกครองเด็กทั่วไป และนอกจากนี้ผู้ปกครองยังเป็นที่พักพิงของเด็กในเรื่องต่าง ๆ มากมาย เช่น อาหาร ความอบอุ่น การดูแล การเล่น และการไปเที่ยว ดังนั้น ผู้ปกครองจึงสามารถช่วยเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพในเรื่องของการฝึกทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นแก่เด็ก

หลักสูตรหรือโปรแกรมการสอนที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน สำหรับเด็กนั้นผู้บริหารต้องการให้เน้นการพัฒนาการด้านต่าง ๆ แต่ครูผู้สอนต้องการให้หลักสูตรเด็กแต่ละวัย แตกต่างกัน จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ในปัจจุบันหลักสูตรของเด็กแต่ละสถาบัน ยังไม่มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐาน กล่าวคือ ไม่มีหลักสูตรที่แน่นอนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในแต่ละสถาบันจะมีแนวความคิดแตกต่างกันไปในการจัดทำหลักสูตรหรือแนวการสอนของตนเอง แต่เท่าที่ผู้วิจัยทราบ ว่า ทางราชการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาพิเศษ โดยหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำ แนวการจัดประสบการณ์และการประเมินผลสำหรับเด็กร่างกายพิการ เนื่องจากสมองและสติปัญญาต่ำในระดับอายุพัฒนาการ 0-7 ปี และได้นำไปทดลองใช้ในสถาบันบางแห่งเท่านั้น ยังไม่ได้ใช้กันแพร่หลายในทุกสถาบัน

เรื่องงานที่เด็กมีความถนัดในการใช้มือซ้ายหรือมือขวาจำเป็นต้องเข้มงวดให้เด็กเปลี่ยนมาใช้มือใดมือหนึ่งให้ถูกต้องนั้น ครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่า ไม่จำเป็นต้องไปทำตามธรรมชาติของเด็กเองโดยไม่ต้องบังคับ จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ไม่ควรเข้มงวดหรือบังคับเด็ก เพราะเด็กอาจเกิดความขัดแย้งพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้พัฒนาการหยุดชะงักได้

ส่วนการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก สิ่งที่ควรนำมาใช้กับเด็ก คือ การสอนเป็นกลุ่ม สลับกับการสอนเป็นรายบุคคลในกิจกรรมหนักที่ใช้ความคิดและกิจกรรมเบาที่เป็นการเล่น จะไม่ทำให้เด็กเบื่อหน่าย และได้ผลในด้านพัฒนาการของเด็ก จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมของเด็กได้สอนตามความสนใจ และความต้องการเป็นรายบุคคล ถึงแม้จะจัดกิจกรรมในแต่ละวันแล้ว ครูผู้สอนควรจะมียืดหยุ่น และโยงความสนใจของเด็กเข้าสู่เนื้อหาอื่น ๆ จะทำให้เด็กเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้มากกว่าที่จะมานั่งสอนโดยให้เด็กนั่งเรียนที่โต๊ะ จากศรีธา นิยมธรรม (2534 : 112) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้หลาย ๆ อย่างในหลักสูตร พัฒนาการต้องการประสบการณ์ในการเล่นหลายอย่าง เด็กพิจารณาอาศัยการเล่นเป็นหลักในการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนจะต้องแนะนำทางให้เด็กคุ้นเคยกับกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยให้เด็กได้สัมผัสกับสิ่งของหรือชิ้นส่วนของอุปกรณ์ รวมทั้งการเล่นร่วมกับเพื่อน ๆ จะเป็นการช่วยเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการจัดการศึกษา
เด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ต่อไปนี้

1. รูปแบบของการจัดการศึกษาพิเศษ

ผู้ทำงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษ ต้องมีการเตรียมความพร้อมแต่เนิ่น ๆ
และใช้เวลาในการเตรียมความพร้อมนานกว่าเด็กปกติ ซึ่งถ้าไม่มีการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก
ก็อาจทำให้เกิดการสูญเสียเปล่าทางการศึกษาได้ เนื่องจากเด็กจะไม่ได้รับผลดีในการฝึกสอนเลย
ควรร่วมมือกันกระตุ้นพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนทุกด้าน และควรเริ่มตั้งแต่ยังเล็กหรือทันทีที่ทราบ
เพื่อจะสามารถช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพของเด็กได้อย่างรวดเร็ว และควรเปิดสถาบันหรือโรงเรียน
พิเศษสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีครอบคลุมทุกพื้นที่ในภาคต่าง ๆ
เพื่อป้องกันการหลั่งไหลนำเด็กจากชนบทเข้าสู่เมืองหลวง ถึงแม้การเปิดสถาบันเด็กพิการโดยเฉพาะ
จะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่านักเรียนปกติถึง 8 เท่า ต้องอาศัยงบประมาณเป็นจำนวนมาก ข้อเสนอแนะ
ก็คือ ภาครัฐควรเน้นการจัดการศึกษาพิเศษในรูปแบบการเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ หรือเปิดชั้นเรียน
พิเศษในโรงเรียนปกติ ซึ่งจะ让孩子พิการมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงทั้งยังสามารถทำให้
ปรับตัวและดำรงชีวิตร่วมในสังคมปกติได้ และยังช่วยลดภาระของรัฐทางด้านงบประมาณอีกด้วย

2. หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารส่วนมากนำแนวการสอนของ Macquarie programme
มาใช้ภายในสถาบัน ส่วนครูผู้สอนส่วนมากจะนำแนวการสอนของ แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล
ปีที่ 1-2 พุทธศักราช 2522 ของกรมวิชาการ มาใช้ดัดแปลงในการสอนเด็กนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะ
ใช้ด้วยกันได้ดี เนื่องจากสามารถสอนเป็นรายบุคคลสลับกันสอนเป็นกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมแต่ละอย่าง
ก็มุ่งสอนเพื่อพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของเด็ก และจากการสังเกตพบว่า สถาบันแต่ละแห่งจะมีแนว
การสอนไม่เหมือนกัน ฉะนั้น ตามความคิดเห็นของผู้วิจัยเห็นว่า ควรจัดให้มีหลักสูตรหรือโปรแกรม
การสอนที่นำมาใช้กับเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้เหมือนกันทุกสถาบัน และควร
จัดให้มีการยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสภาพความพิการของเด็ก เน้นการช่วยเหลือตนเองมากกว่าทาง
ด้านวิชาการ โดยให้ภาครัฐบาลจะเป็นกระทรวงศึกษาธิการก็ได้ ให้เป็นแกนกลางในการจัดทำหลักสูตร
และสามารถนำมาใช้กับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ

3. บุคลากร

3.1 ควรจัดอัตรากำลังบุคลากรที่ดูแลเด็ก ผู้บริหารควรจัดให้มีอัตราพอเพียงโดยคำนึงถึง การขาดบุคลากรในช่วงที่ลาหรือขาดด้วย

3.2 ควรสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมครู การศึกษาพิเศษเฉพาะเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อกระจายครูผู้สอนออกไปสู่โรงเรียนปกติที่มีชั้นเรียนพิเศษหรือชั้นที่มีเด็กพิเศษอยู่ร่วมกับเด็กปกติ

3.3 ในเด็กที่มีความพิการซ้ำซ้อน เช่น เด็ก Autistic มีปัญหาทางพฤติกรรมและสติปัญญา หรือเด็ก Cerebral palsy มีปัญหาทางสมองและทางร่างกาย ปัญหาปัญญาอ่อนและหูตึงและปัญหาปัญญาอ่อนกับพิการทางสายตา เหล่านี้ จำเป็นต้องมีบุคลากรช่วยเหลือทุกฝ่าย ทั้งนักกายภาพบำบัด นักอรรถบำบัด นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือแพทย์และพยาบาล ควรเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างดี และมีจำนวนมากพอที่จะสามารถให้บริการอย่างทั่วถึง ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับทำให้การศึกษาฝึกอบรมบุคลากรเพื่อเตรียมรับสภาพซ้ำซ้อนนอกเหนือจากสติปัญญาของเด็ก ช่วยเหลือให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข เป็นปัญหาที่รัฐบาลควรแก้ไขส่งเสริม หรือหาทางจูงใจให้บุคลากรต่าง ๆ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มใจ และตามความสามารถของเขา เช่น การเพิ่มเงินเดือน แก่บุคลากรทุกสาขาวิชาชีพ มิใช่เพิ่มแต่ครูการศึกษาพิเศษ หรือนักวิชาการการศึกษาพิเศษเท่านั้น เนื่องจาก บุคลากรทุกคนได้ปฏิบัติงาน ฝึกสอนอบรมเด็กพิเศษเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ก็เป็น การสนับสนุนไปศึกษาอบรมภาษาในและภายนอกประเทศ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรมากขึ้น จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ในสถาบันส่วนมากที่ฝึกอบรมเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะมีที่โรงพยาบาลราชานุกุลแห่งเดียวที่ครูผู้สอนเด็กจะเป็นพยาบาลเสียส่วนมาก ส่วนสถาบันอื่น ๆ จะมีครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้สอนและดูแลเด็กโดยตรงซึ่งตามความคิดเห็นของผู้วิจัยซึ่งเป็นพยาบาล มีประสบการณ์ในการสอนเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามานานเกือบ 20 ปี เข้ามาปฏิบัติงานสอนเด็กโดยไม่มีความรู้ทางด้านนี้มาก่อน แต่จากการอบรมและศึกษาหาความรู้มาปรับใช้ในการสอนเด็ก ก็คิดว่า เด็กพิการซ้ำซ้อนนี้ ผู้เป็นพยาบาลก็เหมาะสมมีความสามารถที่จะให้การดูแลฝึกสอน ทั้งด้านสุขภาพอนามัยโรคประจำกาย และการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

3.4 ควรสนับสนุนให้บุคลากรหลายสาขาวิชาชีพรู้จักเด็กพิเศษนี้ให้มากขึ้น โดยการ จัดหลักสูตรการเรียนให้มีความเกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างน้อย 1 ภาควิชา การศึกษาเป็นหลักสูตรบังคับ มิใช่จัดเพียง 1-3 ชั่วโมง เพื่อให้รู้เล็กน้อยและผลิตบุคลากรด้านนี้ เพิ่มขึ้น เพราะการศึกษาจะทำให้บุคลากรส่วนใหญ่ยอมรับ และมีทัศนคติที่ดีต่อเด็กที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญามากขึ้น

3.5 ควรสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมบุคลากรสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานกับเด็ก ก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยเฉพาะครูผู้สอนเด็กได้ไปศึกษา อบรม หรือดูงาน ทั้งในและนอกประเทศ เพื่อนำความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ มาปรับใช้กับเด็ก

3.6 รัฐควรสนับสนุนการเพิ่มเงินพิเศษให้บุคลากรสาขาวิชาชีพอื่น ๆ ที่ให้การฝึก อบรมสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานต่อไป พร้อมทั้งการจัดสรรเงินงบประมาณสำหรับบุคคลประเภทนี้ให้มากขึ้นในด้านการจัดการศึกษาอบรม หรือดูงาน

3.7 การจัดฝึกอบรมของรัฐซึ่งเป็นการศึกษาอบรมครูประจำการที่ปฏิบัติงานสอน โดยหน่วยงานศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดปีเว้นปี ผู้วิจัยเห็นว่าควรจัดอบรมทุกปี เพราะการจัดปีเว้นปีจะขาดช่วงครูที่จบมาไม่ได้รับการอบรมในปีที่เว้นไป ทำให้การสอนเด็ก ไม่ได้ผลเท่าที่ควร

4. สื่อการเรียนการสอน

ควรจัดทำโครงการผลิตสื่อการเรียนที่จำเป็นต้องใช้ ซึ่งอาจผลิตหรือดัดแปลง ปรับปรุงโดยใช้ประโยชน์จากวัสดุในท้องถิ่นและวัสดุราคาถูกที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้

4.1 จัดให้มีห้องหรือตู้เก็บอุปกรณ์ให้เป็นสัดส่วน

4.2 ควรมีเจ้าหน้าที่หรือผู้ชำนาญด้านการผลิตสื่อ เฉพาะเพื่อการปรับปรุงและ ผลิตอุปกรณ์

5. การส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง ควรมีการจัดอบรมและให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจมีทัศนคติที่ดี ยอมรับสภาพความพิการ ความสามารถ และข้อจำกัดของเด็ก เพื่อการช่วยส่งเสริมและดูแลเด็กในความปกครองให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น รวมทั้งการสนับสนุนให้ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันให้มากขึ้นด้วย

6. มีการจัดโครงการประชาสัมพันธ์

รัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีโครงการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอเพื่อเผยแพร่ข้อมูลด้านการศึกษาพิเศษ โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ เพื่อให้บุคคลในชุมชนต่าง ๆ เข้าใจและยอมรับ ทั้งให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ อันจะมีผลดีต่อสถาบันหรือเด็กโดยส่วนรวม รวมทั้งกระตุ้นให้มีผู้สนใจเรียนในด้านการศึกษาพิเศษให้มากขึ้น ซึ่งอาจทำได้โดยมีแรงจูงใจในการเพิ่มเงินพิเศษประจำตำแหน่งครูการศึกษาพิเศษ หรือการให้สิทธิพิเศษ เช่น ยกเว้นการเสียภาษีในเงินเพิ่มพิเศษ การพิจารณาเงินเดือนเลื่อนขั้นเร็วกว่าปกติ และการให้สวัสดิการอื่น ๆ ในเรื่องบ้านพัก

7. ควรสนับสนุนให้เอกชนหรือมูลนิธิมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพิเศษ โดยรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนให้เอกชนหรือมูลนิธิเข้ามาร่วมลงทุนจัดตั้งสถานศึกษาหรือสถานเลี้ยงดูเด็กพิเศษให้มากขึ้น การจัดอาจเป็นแบบการช่วยเหลือด้านเงินทุนค่าใช้จ่ายบางส่วน หรือโดยการจัดส่งครูที่มีวุฒิการศึกษาพิเศษหรือมีความรู้พิเศษเข้ามาช่วยจัดการศึกษาพิเศษ ก็จะเป็นการแบ่งภาระทั้งของสถาบันหรือโรงเรียนที่เอกชนตั้งขึ้นมา และงบประมาณทางราชการที่จะจัดตั้งสถาบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงคุณลักษณะที่พึงปรารถนาและเหมาะสมสำหรับครูผู้สอนเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. ควรมีการวิจัย เช่นทดลองเกี่ยวกับผลของการจัดกิจกรรมในการฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ของเด็ก
3. ควรมีการวิจัยเชิงทดลองในรูปแบบของการนำนวัตกรรมทางการศึกษาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมาใช้กับเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เช่น บทเรียนสำเร็จรูปหรือบทเรียนด้วยการใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น